

Корсак Р. В.

*доктор історичних наук, доцент Ужгородського національного університету,
факультет „Туризму”, кафедра туристичної інфраструктури і сервісу,
(Україна, Ужгород), korsakr@inbox.ru*

ПЕРСПЕКТИВИ ДИВЕРСИФІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИХ ВІДНОСИН (2015-2020 рр.)

У перше в українській історіографії здійснено комплексний аналіз дослідження можливостей диверсифікації українсько-чеського міждержавного співробітництва на період 2015-2020 рр. Розкриття теми стало можливим завдяки використанню загальнонаукових методів пізнання: прогнозу, аналізу, синтезу, системності, узагальнення, конкретності, історизму та діалектичного методу. Автор дійшов висновку, що покращення міждержавних відносин з Чеською Республікою та запозичення чеського досвіду зовнішньої політики, є актуальними завданнями для української влади, оскільки це може забезпечити швидку інтеграції України в ЄС. В дослідженні віддано перевагу історичним методам дослідження: історико-генетичному, історико-порівняльному, історико-синтетичному, історико-діахронному, емпіричному аналізу тощо.

Основу дослідження склали архівні матеріали та праці українських і чеських дослідників.

Ключові слова: *Українсько-чеські відносини, Україна, Чехія, міждержавне співробітництво, Європейський Союз, „Східне партнерство”.*

Korsak R.V.

*doktor of historical sciences, professor, Uzhgorod National University, faculty of "Tourism",
department of tourism infrastructure and services,
(Ukraine, Uzhgorod), korsakr@inbox.ru*

DIVERSIFICATION PROSPECTS OF UKRAINIAN-CZECH RELATIONS (2015-2020).

In the first in Ukrainian historiography analysis a complex of the possibilities of diversification Ukrainian-Czech intergovernmental cooperation for the period 2015-2020. The theme was made possible through the use of scientific methods of knowledge: analysis, synthesis, systematization,

generalization, concrete, historical and dialectical method. The author concludes that improving bilateral relations with the Czech Republic and borrowing of Czech foreign policy experience, is an urgent task for the Ukrainian government, as it can provide rapid integration of Ukraine into the EU. The study preferred methods of historical research, historical and genetic, historical, comparative, historical and synthetic, historical and diachronic, empirical analysis and more.

The basis of the study were the archives and works of Ukrainian and Czech researchers.

Key words: Ukrainian-Czech relations, Ukraine, Czech Republic, intergovernmental cooperation, the European Union, "Eastern Partnership".

Корсак Р. В.

доктор исторических наук, доцент Ужгородского национального университета, факультет "Туризма", кафедра туристической инфраструктуры и сервиса,
(Украина, Ужгород), korsakr@inbox.ru

ПЕРСПЕКТИВЫ ДИВЕРСИФИКАЦИИ УКРАИНСКО-ЧЕШСКИХ ОТНОШЕНИЙ (2015-2020 гг.)

В первые в украинской историографии осуществлен комплексный анализ исследования возможностей диверсификации украинско-чешского межгосударственного сотрудничества на период 2015-2020 гг. Раскрытие темы стало возможным благодаря использованию общенаучных методов исследования: прогноза, анализа, синтеза, системности, обобщения, конкретности, историзма и диалектического метода. Автор пришел к выводу, что улучшение межгосударственных отношений с Чешской Республикой и заимствования чешского опыта внешней политики, являются актуальными задачами для украинской власти, поскольку это может обеспечить быструю интеграцию Украины в ЕС. В исследовании отдано предпочтение историческим методам исследования: историко-генетическому, историко-сравнительному, историко-синтетическому, историко-диахронному, эмпирическому анализу.

Основу исследования составили архивные материалы, работы украинских и чешских исследователей.

Ключевые слова: Украинский-чешские отношения, Украина, Чехия, межгосударственное сотрудничество, Европейский Союз, "Восточное партнерство".

Аналіз праць українських дослідників про українсько-чеське співробітництво свідчить, що в них піднімався ряд питань постсоціалістичної трансформації в країнах Центрально-Східної Європи, включно й України та

Чеської Республіки, досліджувались відносини України з Євросоюзом та НАТО. У вітчизняній історіографії дослідження співробітництва Чеської Республіки та України здійснила О. Цуп [5], В. Федурця [4]. У чеській, зокрема Л. Палата [8], В. Вотапек [9], Я. Гржіх [6], М. Коржан [7]. Але при цьому вивчення системи українсько-чеського міждержавного співробітництва залишається недостатнім. Ґрунтовних наукових праць у яких була б здійснена спроба диверсифікації українсько-чеських відносин на період 2015-2020 рр., ще не опубліковано.

На міжнародній арені, Чехія завжди підтримувала внутрішню та зовнішню політику України. Для України важливим є підтримка Чехією таких питань, як створення зони вільної торгівлі, скасування візового режиму. Сьогодні, для швидкої інтеграції України в ЄС, диверсифікації відносин з Чеською Республікою та запозичення чеського досвіду зовнішньої політики, на наступні п'ять років українська влада має вирішити наступні стратегічні завдання.

1. Переглянути доцільність та своєчасність прийняття законодавчих актів стосовно торговельного та економічного співробітництва між Україною та Чехією, спростити систему національного міжвідомчого узгодження проектів двосторонніх договірних нормативно – правових актів. Зокрема, Законом України від 24. 03. 1998 р. №209/98 був ратифікований Протокол між Кабінетом Міністрів України та Урядом Чеської Республіки про надання кредитів для фінансування експорту товарів та послуг із Чеської Республіки в Україну, підписаний у 1997 р., для вирівнювання балансу, на підтримку чеських експортерів. Проте, реалізація проекту не відбулася. Актуальність закону втрачена, у законодавстві України за цей час було прийнято безліч норм, які забороняють такого роду кредитування. Окрім того, Закон створює переваги для чеських експортерів і створює сприятливі умови доступу на український ринок чеських товарів, що погіршує торговельний баланс для України, який і так протягом останніх 10 років у торгівлі з Чехією є негативним. Тому, доцільно розглянути питання відміни зазначеного закону [2, с. 350-356].

2. Відповідно до вимог часу та політичних і економічних викликів періодично розглядалися та корегувалися основні засади внутрішньої і зовнішньої політики та затверджувалися Концепції економічних реформ та зовнішньої політики Чехії (2003, 2006 та 2009 рр). На особливу увагу заслуговує Концепція у сфері зовнішньої торгівлі, що приймалася в умовах світової фінансово-економічної кризи, Чехія звуживши коло пріоритетних країн, одночасно вирішила сконцентруватись на співпраці з Україною, що впливало з детального плану співробітництва, який містив 4 напрямки проведення заходів. На жаль, на відміну від Чехії в Україні не затверджувалися концепції українсько-чеських відносин. Це питання обмежувалося зокрема, Указом Президента України від 14. 09. 2000 р. № 1072/2000 „Програма вступу України в ЄС” у частині зовнішньо економічної діяльності (ЗЕД). Так, у розділі 16.1.2. „Співробітництво з державами Центрально-європейської асоціації вільної торгівлі” у співробітництві з Чехією згадано тільки підписання Меморандуму про лібералізацію взаємної торгівлі. Конкретних завдань по співпраці не ставилося. У 2001 р. Торговельно-економічна місія України у Чеській Республіці розробила та надіслала до Мінекономіки України проект Концепції торговельно-економічних відносин з Чеською Республікою на період 2002 – 2005 рр., але вона на вищих владних щаблях не затверджувалася. У 2004 р. Посольство України у Чеській Республіці надіслало до МЗС України пропозиції до Концепції двосторонніх відносин України з Чеською Республікою, по яких також не було прийнято ніяких рішень. Таким чином, послідовно та ціленаправлено робота щодо вироблення Концепції українсько-чеських відносин в Україні не проводилася [2, с.345].

3. Використання чеського досвіду щодо існуючих підходів до забезпечення за кордоном державних інтересів у сфері зовнішньоекономічних зв'язків та надання підтримки суб'єктам підприємництва у здійсненні їх торговельно-економічної діяльності за кордоном. Зокрема, у Чеській Республіці питаннями реалізації проєкспортної політики займаються, а також торговельно-економічні інтереси представляють наступні державні інституції: 1.

Торговельно-економічні відділи або секції (ТЕС) у складі посольств; 2. Представництва „Czech Trade”; 3. Представництва „CzechInvest”; 4. Закордонні центри Чеської Республіки [3, с. 115-118].

4. Реалізація проєкспортної політики шляхом державної підтримки участі суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у презентаційних і виставкових заходах, бізнес та економічних форумах в інших країнах. Зокрема, відповідно з Концепцією зовнішньоекономічної діяльності Чеської Республіки, чеський Уряд розглядає рекламно-інформаційну та виставкову діяльність, як важливу складову проєкспортної політики держави. Об'єм коштів, що направлявся у Чехії на ярмарки і виставки, досягав 1% валового внутрішнього продукту, тобто близько 260 млн. дол. США. У країні була запроваджена програма державної підтримки продукції чеських виробників у міжнародних виставкових заходах. Одне з провідних місць у системі державної підтримки виставково-ярмаркової діяльності посідало Міністерство промисловості і торгівлі Чеської Республіки, яке здійснювало повне або часткове фінансування участі чеських фірм у 50-60 міжнародних виставково-ярмаркових заходів, що проходили у зарубіжних країнах. Міністерством у кінці кожного року затверджувався список виставкових заходів, у фінансуванні яких братиме участь в наступному році. Так, щорічно затверджувався перелік з близько 60 міжнародних виставок за кордоном, у рамках яких надавалася державна підтримка участі чеських фірм і компаній. Такий державний підхід важливий для підтримки українських експортерів, зокрема на ринку ЧР, через їх низьку участь у виставкових та презентаційних заходах, незначну кількість представництв фірм і компаній у інших країнах [2, с. 361].

5. Лібералізувати та скасувати візовий режим з європейськими країнами. Візовий режим між Україною та Чеською Республікою негативно позначився на торговельно-економічних відносинах між двома країнами. Українські експортери та підприємці опинилися у нерівних і несприятливих для них умовах ведення бізнесу. Вже після першого року існування візового режиму з Чеською Республікою, за даними Держкомстатистики України з 624 спільних

підприємств, створених з участю чеського капіталу, лише третина продовжила активно працювати на ринках двох країн. Візові обмеження суттєво вплинули на співпрацю, перш за все, в малому та середньому бізнесі, міжрегіональному та міжвідомчому співробітництві, виставковій діяльності тощо. Значно збільшилися терміни підготовки проєктів та комерційних контрактів. Проаналізувавши терміни підготовки більш як 100 контрактів у 2001 р., можна стверджувати, що терміни їх опрацювання збільшилися у середньому на 1,5 – 2 місяці в порівнянні з довізовим періодом. Для прикладу, група спеціалістів АТ „Концерн Стирол” у кількості 11 чоловік, яка виїжджала у Чеську Республіку у травні 2001 року отримала візи через 35 діб [1, с. 4-6].

6. У сфері статистики двосторонніх українсько-чеських торговельно-економічних відносин необхідно удосконалити методику статистичних підрахунків двостороннього товарообігу наблизивши її до методики Європейського Союзу. В Україні для підрахунку товарообігу між країнами використовуються різні джерела статистики – поряд з державною є й відомча статистика. Перш за все, це статистика митних органів. Протягом всього часу у двосторонній торгівлі існують значні розбіжності у статистичних показниках, якими Україна та Чеська Республіка обліковує цю сферу. Це не дає можливості, по-перше, реально оцінити стан українсько-чеської торгівлі; по-друге, ускладнює питання захисту інтересів українських експортерів на ринку ЧР, оскільки при проведенні розслідувань з метою захисту національних виробників від небажаного імпорту та відповідному застосуванні тарифних та нетарифних обмежувальних заходів чеська сторона визначає обсяги та вартість імпорту з України „чутливих” товарів виключно на підставі власної статистики. Натомість державні органи та суб’єкти господарювання України керуються українськими статистичними даними, які значно різняться від чеських. По-третє, різні статистичні показники можуть приховувати зловживання, незаконні торгові схеми, ухилення від оподаткування, укриття реальних доходів та прибутків, відмивання коштів тощо [2, с. 399].

Отже, диверсифікація українсько-чеських економічних відносин має відбуватися з урахуванням чеського зовнішньополітичного досвіду та досвіду реформування чеського суспільства відповідно до вимог і стандартів ЄС. Також необхідно відзначити, що у двосторонніх відносинах України з Чеською Республікою на період 2015-2020 рр. є резерви і перспективи їх інтенсифікації шляхом модернізації вітчизняної економіки, збільшення інвестиційної привабливості українського ринку та удосконалення договірно-правової бази двосторонньої співпраці.

Список використаної літератури

1. Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2001 р. // Справа № 01 – 04 / 215 від 18. 12. 2001 р. – 9 с.
2. Корсак Р. В. Політична і економічна співпраця України та Чехії в умовах трансформації суспільних відносин (2000 – 2012 рр.): монографія [Текст] / Корсак Р.В. – Ужгород : Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2013. – 518 с.
3. Корсак Р. В. Украинско-чешский экономический диалог (2010 – 2013 гг.) [Текст] // Оралдың ғылым жаршысы. – Уральск : Уралнаучкнига, 2014. – № 29 (108). – С. 115 – 118.
4. Федурця В. П. Система регулювання зовнішньоекономічних зв'язків у Чеській Республіці: досвід організації для України [Текст]: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Ужгород: УжНУ, 2006. – 20 с.
5. Цуп О. В. Чеська Республіка і Україна в міждержавних відносинах кінця ХХ - початку ХХІ ст. [Текст]: автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.02 / О.В. Цуп; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2009. – 20 с.
6. Hřích J. Hospodářsky rozměr česke zahraniční politiky. Důležité nastoj boje s hospodářskou krizí [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2009. Analýza UMV / In: Kořan Michal. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů. 2010. – S. 303 – 316.
7. Kořan M. Politický kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2011 [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2011. Analýza UMV / In: Kořan, Michal (ed). – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2012. – 379 s.
8. Palata L. Otázka smyslu Ukrajiny [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2011. – № 9. – S.2.
9. Votapek V. Ceska vyhodni politika [Text] // Zahraniční politika Ceske republiky 1993 – 2004. Úspěchy, problémy a perspektivy / [O. Pick, V. Handl (eds.) a kolektiv autoru]. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2004. – S. 99 – 108.

REFERENCES

1. Zvit pro robotu Torgovel`no-ekonomichnoyi misiyi Ukrayiny` v Ches`kij Respublici za 2001 r. // Sprava # 01 – 04 / 215 vid 18. 12. 2001 r. – 9 s.
2. Korsak R. V. Polity`chna i ekonomichna spivpracya Ukrayiny` ta Chexiyi v umovax transformaciyi suspil`ny`x vidnosy`n (2000 – 2012 rr.): monografiya [Tekst] / Korsak R.V. – Uzhgorod : Vy`davny`chtvo FOP Breza A.E., 2013. – 518 s.
3. Korsak R. V. Ukray`nsko-cheshsky`j ekonomy`chesky`j dy`alog (2010 – 2013 gg.) [Tekst] // Оралдың ғылым zharshysy. – Ural`sk : Uralnauchkny`ga, 2014. – # 29 (108). – S. 115 – 118.
4. Fedurcya V. P. Sy`stema regulyvannya zovnishn`oekonomichny`x zv'yazkiv u Ches`kij Respublici: dosvid organizaciyi dlya Ukrayiny` [Tekst]: avtoreferat dy`sertaciyi na zdobuttya naukovoogo stupenya kandy`data ekonomichny`x nauk. – Uzhgorod: UzhNU, 2006. – 20 s.
5. Czup O. V. Ches`ka Respublika i Ukrayina v mizhderzhavny`x vidnosy`nax kincyа XX - pochatku XXI st. [Tekst]: avtoref. dy`s. kand. ist. nauk: 07.00.02 / O.V. Czup; L`viv. nacz. un-t im. I. Franka. – L., 2009. – 20 s.
6. Palata L. Otázka smyslu Ukrajiny [Text] // Mezinarodni politika. – Praha : MZV, 2011. – № 9. – S.2.
7. Votapek V. Ceska vyhodni politika [Text] // Zahranicni politika Ceske republiky 1993 – 2004. Uspechy, problemy a perspektivy / [O. Pick, V. Handl (eds.) a kolektiv autoru]. – Praha : Ustav mezinarodnich vztahu, 2004. – S. 99 – 108.
8. Kořan M. Politicky kontext a tvorba česke zahraniční politiky v roce 2011 [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2011. Analýza UMV / In: Kořan, Michal (ed). – Praha : Ustav mezinarodnich vztahů, Praha 2012. – 379 s.
9. Hřích J. Hospodářsky rozměr česke zahraniční politiky. Důležité nástroj boje s hospodářskou krizí [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2009. Analýza UMV / In: Kořan Michal. – Praha : Ustav mezinarodnich vztahů. 2010. – S. 303 – 316.